

УДК 75.3 Р. МАГРІТТ

Сигида Г. А.¹, Пахмутова Г. О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. БАД-517 ЗНТУ

СИМВОЛІЗМ У ТВОРЧОСТІ РЕНЕ МАГРІТТА

Рене Магрітт (1898 – 1967) – один із найцікавіших художників ХХ ст., чийі роботи стали зразковими в межах сюрреалізму й залишаються актуальними навіть через півстоліття. Про Магрітта написано стільки, що сказати щось нове майже неможливо, але при цьому значна частина його життя залишається таємницею. Бельгійський художник відомий як автор робіт, в яких закладена багатозначність, загадковість. У кожній своїй картині Магрітт створює парадокс. Кожна картина – це комбінація образу, способу його зображення й навіть назви картини. Назвам картин Магрітт приділяв особливе значення – вони ніби "спрямовують" глядача до роздумів. Ця ситуація змушує глядача занурюватися в розумові процеси, висновки з яких можуть здивувати самого глядача. Глядач мимоволі стає філософом. Сучасні художники дуже зацікавилися ідеєю однаковості, безликоності і стали підставляти в рівняння Магрітта свої змінні. Можна сказати, що це й підтверджує нашу гіпотезу, згідно з якою людина в котелку – максимально узагальнений образ, що відкриває широкий простір для інтерпретацій. Яка деталь у картинах Рене Магрітта особливо виділяється, переміщаючись з одного полотна до іншого? Це – капелюх-котелок. Великий сюрреаліст не просто так вибрав цю деталь – котелок уособлює цікаве переплетення історичного часу з уявою бельгійського художника. За своє життя Магрітт намалював близько 2000 картин, у 50-ти з яких з'являється капелюх. Художник малював його в проміжку між 1926 і 1966 роками, і він став відмітною рисою творчості Рене. Ранні картини пов'язані з поп-культурою,

яка тоді асоціювалася з капелюхом-котелком. Магрітт, який був пристрасним любителем кримінальної літератури, працював над картиною «Вбивця в небезпеці», де два детективи в котелках готуються увійти до кімнати, де було скоєно вбивство. Капелюхи знову з'явилися на полотні в п'ятдесяті – шістдесяті роки, ставши важливою частиною пізньої кар'єри Рене. На той час асоціації з людиною в капелюсі кардинально змінилися: від чіткого відсилання до професії (до детективів, в основному), до символу середнього класу. Існує теорія, що капелюх функціонував як «анонімайзер» для самого Рене. Цілком можливо, що галантні пани з картин – це автопортрети. Це проілюстровано в картині під назвою «Син людський», яка є автопортретом художника. Рене малює собі капелюх-котелок і велике яблуко, яке плаває перед його обличчям, затьмарює його справжню особистість. У 50-ті роки вулиці перестали буяти капелюхами-котелками, аксесуар став старомодним, і тоді капелюхи Магрітта, намальовані в реалістичному стилі (у розпал абстрактного експресіонізму), стали символом анонімності. У картинах Рене вони виступили на перший план, замість того, щоб зникнути в безликому натовпі. По суті, капелюхи-котелки стали іконографічним підписом Магрітта. У цьому виявилась забавна іронія: художник вибрав деталь, яка забезпечить невпізнанність, але все спрацювало навпаки. Тепер капелюх-котелок – один з головних об'єктів творчості легендарного Рене Магрітта. Як правило, людину в котелку ніколи не можна уважно роздивитись, цьому завжди заважають якісь предмети, що дивним чином виникають перед її обличчям: то висить у повітрі яблуко, то пролітають повз птах, то люлька. Часто цей пан стоїть спиною до глядача, в оточенні своїх двійників або просто виявляється безтілесним силуетом. Ця «людина натовпу» завжди має однаковий вигляд – чоловік у строгому костюмі й котелку. Усе в цьому персонажі, від одягу до зовнішності, здається апогеєм посередності, безособовості, невиразності. Неважко помітити, що в такому випадку персонаж просто позбавлений особистості, тобто того, що дозволило б відрізнити його від інших. Це персонаж – схема, в яку можна вписати будь-яку людину, адже костюм і котелок підійде кожному незалежно від якостей його особистості.

Як ніхто інший, Рене Магрітт користувався й певною мірою "спекулював" принципом – світом керують символи. Він не випадково починав свою кар'єру на фабриці паперової продукції в Брюсселі як художник плакатів і реклами. Публіці завжди потрібні прості й зрозумілі символи. Їх на картинах майстра достатньо, але справжня суть набагато глибша: вона знаходиться там, куди зіпсований рекламою погляд обивателя проникнути не може. Отже, сучасна людина розучилася діяти, сприймаючи себе як носія свободи, а також нести відповідальність за свої вчинки. Позбавлена самодостатності, вона стає продуктом панівної ідеології. Саме тому символ людини в котелку не втратив актуальності й у наш час.